

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Wyspy w UE: jak przewyżczyć utrudnienia strukturalne, aby stworzyć obszar sprzyjający włączeniu społecznemu”

(opinia rozpoznawcza)

(2017/C 209/02)

Sprawozdawca: **Stefano MALLIA**

Wniosek o konsultację	Opinia rozpoznawcza (prezydencja maltańska), 16.9.2016
Podstawa prawna	Art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja ds. Unii Gospodarczej i Walutowej oraz Spójności Gospodarczej i Społecznej
Data przyjęcia przez sekcję	8.3.2017
Data przyjęcia na sesji plenarnej	29.3.2017
Sesja plenarna nr	524
Wynik głosowania (za/przeciw/wstrzymało się)	163/1/3

1. Wnioski i zalecenia

- 1.1. UE musi podjąć większe wysiłki, by uświadomić sobie wyjątkowy charakter wyzwań, przed którymi stoją wyspy. Takim wyzwaniom nie da się zaradzić wyłącznie za pomocą polityki spójności.
- 1.2. Wyspy borykają się z wieloma utrudnieniami strukturalnymi, których skutkiem są często niesprzyjające warunki prowadzenia działalności gospodarczej. EKES jest przekonany, że polityka w kluczowych dziedzinach, takich jak jednolity rynek, konkurencja, transport, rozwój obszarów wiejskich i rybołówstwo, a także inicjatywy i programy UE wspierające politykę w dziedzinie kształcenia, szkolenia, młodzieży i sportu muszą być realizowane z większą dozą elastyczności, jeśli chodzi o gospodarkę wysp.
- 1.3. Zdaniem EKES kryteria zastosowane przez Eurostat do zdefiniowania regionu wyspiarskiego należy ponownie przeanalizować i dostosować do jego specyfiki (zob. pkt 2.4–2.6).
- 1.4. Szczególną uwagę należy poświęcić osobom niepełnosprawnym i ogólnie wszystkim osobom znajdującym się w niekorzystnej sytuacji, gdyż zwykle bardziej niż inni cierpią one z powodu problemów dotyczących wysp.
- 1.5. EKES uważa, że niezbędne jest, by we wszystkich staraniach na rzecz pomocy wyspom priorytetowo potraktować upowszechnianie dostępu do usług publicznych, propagowanie zrównoważonego wzrostu i wspieranie pełnego zatrudnienia, konkurencyjności i spójności europejskich wysp.
- 1.6. Wyspy i regiony wyspiarskie często oferują wyjątkowe możliwości w zakresie rozwiązań w dziedzinie czystej energii. EKES popiera wszystkie działania Komisji Europejskiej w tym kierunku, zwłaszcza dążenie do całkowitego przestawienia energetyki wysp na czyste źródła energii.
- 1.7. EKES popiera apel Parlamentu Europejskiego do Komisji o przeprowadzenie szczegółowej analizy dodatkowych kosztów ponoszonych przez europejskie wyspy.
- 1.8. EKES wzywa Komisję i Radę, by wszystkie regiony wyspiarskie lub państwa członkowskie położone na wyspach kwalifikowały się do finansowania projektów infrastruktury w ramach polityki spójności na okres po 2020 r. W związku z tym wszystkie fundusze na lata 2014–2020 mające na celu łagodzenie szczególnych trudności, jakim stawiają czoła wyspy, muszą podlegać ocenie ex post ich skuteczności.
- 1.9. EKES apeluje do Komisji, by określiła bardziej adekwatne ramy legislacyjne, jeśli chodzi o stosowanie pomocy państwa w regionach wyspiarskich i na wyspach będących w całości wyspiarskim państwem członkowskim.

1.10. EKES wzywa Komisję do wzmocnienia koordynacji za pośrednictwem międzyresortowej grupy ds. terytorialnego i rozwoju obszarów miejskich oraz do wykorzystania narzędzia oceny oddziaływania terytorialnego do przeglądu wszystkich kluczowych przepisów, aby wskazać, do których z nich można by dodać klauzulę dotyczącą charakteru wyspiarskiego.

2. Wyspy w Europie: zarys sytuacji

Zakres

2.1. Na europejskich wyspach mieszka ponad 21 milionów osób. Stanowią one blisko 4 % całej ludności 28 państw członkowskich UE. Całkowita liczba ludności wszystkich wysp znajdujących się w UE (z wyłączeniem wysp stanowiących państwa – Wielkiej Brytanii, Irlandii, Cypru i Malty) odpowiadałaby jedenastemu najbardziej zaludnionemu krajowi w Europie⁽¹⁾. Należy pilnie przyjąć zintegrowane ramy polityki, by zareagować na problemy w zakresie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej dotykające europejskie wyspy.

2.2. UE musi dostrzec wyjątkowy charakter wyzwań stojących przed wyspami. W związku z tym niezbędne jest podjęcie starań na szczeblu UE i na szczeblu krajowym w celu maksymalizacji pełnego potencjału wysp znajdujących się w UE.

2.3. Celem niniejszej opinii jest ożywienie dyskusji na szczeblu UE dotyczącej aspektu wysp w politykach europejskich, ze szczególnym uwzględnieniem polityki spójności na okres po roku 2020; ma to sprzyjać podejściu oddolnemu opartemu na bardziej konkretnym uczestnictwie społeczeństwa obywatelskiego i partnerów społecznych w procesie decyzyjnym, by ustanawiane polityki i programy odpowiadały rzeczywistym potrzebom ludzi. Partnerstwo i wielopoziomowe sprawowanie rządów w rozporządzeniu w sprawie wspólnych przepisów⁽²⁾ należy jeszcze bardziej wzmocnić w okresie po roku 2020.

2.3.1. Niniejsza opinia zawiera także odpowiedni zestaw zaleceń politycznych, by uwzględnić pojęcie „wysp sprzyjających włączeniu społecznemu”, wprowadzając w życie zasady „wydajności” i „równości” jako filary, które posłużą wspieraniu konkurencyjności i spójności społecznej wszystkich wysp w Europie:

— „wydajność” sprawi, że wszystkie wyspy będą mogły osiągnąć swój pełny rozwój,

— „równość” sprawi, że wszyscy obywatele będą mieć dostęp do szans i usług bez względu na to, gdzie mieszkają.

Definicja wysp i charakteru wyspiarskiego

2.4. Zgodnie z definicją Eurostatu⁽³⁾ wyspa to każdy obszar spełniający następujących pięć kryteriów: 1) powierzchnia co najmniej jednego kilometra kwadratowego, 2) położenie w odległości co najmniej jednego kilometra od lądu stałego, 3) liczba stałych mieszkańców wynosząca co najmniej 50 osób, 4) brak stałego fizycznego połączenia z kontynentem, 5) brak stolicy państwa członkowskiego UE na tym obszarze.

2.5. Europejskie wyspy można też uszeregować według aspektów geograficznych, klasyfikacji NUTS (wspólna klasyfikacja jednostek terytorialnych do celów statystycznych) oraz ich rozmiaru.

2.6. Wyspiarskość można definiować w trzech wymiarach: 1) niewielkiej powierzchni, 2) oddalenia i 3) niekorzystnej sytuacji⁽⁴⁾.

2.7. Podejście UE do wysp nabrało większej widoczności, gdy do Unii przystąpiły dwa nowe państwa będące zarazem małymi wyspami, czyli Cypr i Malta.

2.7.1. W 2008 r. w „Zielonej księdze w sprawie spójności terytorialnej”⁽⁵⁾ padła propozycja, by spójność terytorialną zdefiniować jako „przekształcanie różnorodności w korzyści, [które] przyczynia się do zrównoważonego rozwoju całej Unii”. Z tej perspektywy wyspiarskość należy postrzegać jako atut i źródło potencjalnego rozwoju.

⁽¹⁾ <https://europeansmallislands.com/2017/02/11/the-11th-nation/>.

⁽²⁾ Art. 5 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r.

⁽³⁾ *Portrait of Islands* (Portret wysp), Komisja Europejska, Eurostat, 1994 r.

⁽⁴⁾ *Insularity and economic development: a survey* (Analiza dotycząca wyspiarskości w kontekście rozwoju gospodarczego), Manuela Deidda, CRENOS 2014.

⁽⁵⁾ Komisja Europejska, COM(2008) 616 final, Bruksela, 6 października 2008 r.

2.8. Dokument poświęcony polityce spójności UE na lata 2014–2020 stanowi podstawę dostosowywania unijnych programów do potrzeb terytoriów w niekorzystnym położeniu, takich jak wyspy, ze szczególnym uwzględnieniem największych wyzwań terytorialnych wskazanych we wspólnych ramach strategicznych. Należy dalej analizować, z punktu widzenia wysp, nowe narzędzia służące wspieraniu zintegrowanych strategii na rzecz rozwoju terytorialnego wprowadzanych w latach 2014–2020, takie jak zintegrowane inwestycje terytorialne i rozwój lokalny kierowany przez społeczność, z myślą o opracowaniu polityki spójności na okres po roku 2020.

2.9. Biorąc pod uwagę opinie EKES-u – w sprawie specyficznych problemów wysp i w sprawie inteligentnych wysp⁽⁶⁾ – oraz wyniki śródkresowego przeglądu strategii „Europa 2020”⁽⁷⁾, wyraźnie widać, że w przypadku wysp fundusze polityki spójności nie zadziałały zgodnie z oczekiwaniami. Oczywiście jest zatem, że należy ją przemyśleć na nowo.

2.10. W styczniu 2016 r. Parlament Europejski przyjął rezolucję w sprawie specyficznej sytuacji wysp⁽⁸⁾; tym samym zapewnił podstawę do zmiany obowiązujących polityk unijnych.

3. Główne problemy mające wpływ na europejskie wyspy

3.1. Zgodnie z wynikami uzyskanymi w ramach badania ESPON dotyczącego europejskich wysp⁽⁹⁾, przed przeprowadzeniem analizy problemów mających wpływ na europejskie wyspy użyteczny będzie krótki opis „mocnych i słabych stron” oraz „szans i zagrożeń”, po to, by dokładniej przedstawić przyczyny trudności, z którymi zetkną się wyspy w nadchodzących latach.

3.1.1. Co się tyczy mocnych stron, wymiernymi atutami, którymi można by się posłużyć, by pozyskać nowe zasoby i zapewnić zatrudnienie na wyspach, są: jakość życia, obecność kapitału ludzkiego, przyrodniczego i kulturowego o dużym zagęszczeniu oraz silna tożsamość kulturowa.

3.1.2. Jeśli chodzi o słabe strony, wyspiarskość bezpośrednio i trwale wpływa na niektóre spośród najważniejszych parametrów atrakcyjności wysp, takich jak dostępność, usługi publiczne, usługi i sieci prywatne, korzyści skali i organizacja rynku.

3.1.3. Jako szanse można potraktować popyt na wysoką jakość życia, bezpieczną żywność o wysokiej jakości, turystykę tematyczną i usługi mieszkaniowe. Czynniki te należy zbadać i przekształcić w mocne strony, które zrównoważą najważniejsze niekorzystne warunki wynikające z wyspiarskości związane z niewielką powierzchnią, oddaleniem i podatnością na zagrożenia.

3.1.4. Zagrożenia mogą wiązać się ze zmianą klimatu, globalizacją, kryzysami gospodarczymi, wzrostem cen energii, niedoborem wody, degradacją gleby i wyczerpywaniem się zasobów ryb.

3.2. Choć problemy dotyczące europejskie wyspy mogą mieć bardzo różne skutki w zależności od określonych czynników⁽¹⁰⁾, można je zakwalifikować do jednej z trzech podstawowych grup: 1) gospodarka wyspy, 2) sprawiedliwość społeczna i 3) ochrona środowiska.

3.3. **Gospodarka wysp** – Średni PKB na mieszkańca na wyspach jest niższy niż średnia dla UE-28⁽¹¹⁾. Proces konwergencji gospodarczej przebiega zazwyczaj wolniej niż w pozostałych regionach UE. Na wielu wyspach źródłem PKB i miejsc pracy jest turystyka i duży sektor publiczny, co sugerowałoby niską konkurencyjność gospodarki.

3.3.1. Jednym z głównych problemów terytoriów wyspiarskich są wysokie koszty transportu i brak połączeń z innymi terytoriami. Trzeba dostrzec ten problem i zapewnić elastyczne podejście, które pozwoli gospodarkom wyspiarskim na przetrwanie i rozkwit. Chociaż ramy prawne rozporządzenia (EWG) nr 3577/92 umożliwiają państwom członkowskim zorganizowanie usług publicznych w celu zapewnienia regularnych połączeń z obszarami wyspiarskimi, konieczne jest dokonanie przeglądu rzeczywistego wpływu tego środka.

3.3.2. Inny aspekt niekorzystnie wpływający na konkurencyjność niektórych gospodarek wyspiarskich wiąże się z gospodarką jednotorową. Polega to na tym, że niektóre gospodarki wyspiarskie specjalizują się w zaledwie jednej lub kilku dziedzinach gospodarczych (np. turystyka); na innych wyspach z kolei obserwuje się niewielką aktywność gospodarczą ze względu na ich mały rozmiar.

⁽⁶⁾ Dz.U. C 181 z 21.6.2012, s. 7; Dz.U. C 268 z 14.8.2015, s. 8.

<http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.ten-opinions&itemCode=40697>.

⁽⁷⁾ Zob. opinia EKES-u w sprawie: „Podsumowanie realizacji strategii »Europa 2020« na rzecz inteligentnego, trwałego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu”, Dz.U. C 12 z 15.1.2015, s. 105.

⁽⁸⁾ Parlament Europejski, Strasburg, 4 lutego 2016 r.

⁽⁹⁾ *The Development of the Islands – European Islands and Cohesion Policy* („Rozwój wysp – europejskie wyspy a polityka spójności”) (EUROISLANDS), europejski program ESPON 2013.

⁽¹⁰⁾ Położenie geograficzne, bliskość lub oddalenie od lądu stałego lub ośrodków gospodarczych, klimat, atrakcyjność z punktu widzenia turystyki, liczba ludności, perspektywy dla rolnictwa i rybołówstwa lub też ogólny poziom rozwoju.

⁽¹¹⁾ Dane statystyczne Eurostatu – pobrane w marcu 2016 r.

3.3.3. EKES popiera apel Parlamentu Europejskiego, by Komisja rozpoczęła szczegółową analizę dodatkowych kosztów ponoszonych przez europejskie wyspy, jeśli chodzi o system transportu ludzi i towarów, dostawy energii i dostęp do rynków, w szczególności w przypadku MŚP.

3.4. **Sprawiedliwość społeczna** – W ciągu ostatniego dziesięciolecia sprawiedliwość społeczna na europejskich wyspach uległa diametralnej zmianie z uwagi na szereg czynników wewnętrznych i zewnętrznych: transport, zmiany gospodarcze, zmiany w stylu życia, kulturze i ambicjach. Kryzys gospodarczy niekorzystnie wpłynął na czynniki stanowiące o sprawiedliwości społecznej.

3.4.1. Spadek liczby ludności dotyka wyspy najslabiej rozwinięte, które zazwyczaj mocniej cierpią z powodu starzenia się społeczeństwa.

3.4.2. W niektórych systemach wyspiarskich (np. wyspy na Morzu Śródziemnym) na standardy sprawiedliwości społecznej wpłynęła migracja uchodźców. Na wyspy przybyło ostatnio wielu migrantów i czasem ich liczba przewyższa nawet liczbę miejscowej ludności, która z kolei nie jest w stanie zapewnić niezbędnego wsparcia i pomocy. EKES wzywa Komisję do dalszego wzmacniania synergii pomiędzy działaniami w ramach Funduszu Azylu, Migracji i Integracji oraz europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych oraz zachęca państwa członkowskie i regiony do korzystania z europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych w celu wspierania skutecznych polityk integracyjnych obejmujących kształcenie, zatrudnienie, gospodarkę mieszkaniową i niedyskryminację.

3.4.3. Inicjatywy i programy UE wspierające politykę w dziedzinie kształcenia, szkolenia, młodzieży i sportu takie jak Erasmus+ powinny uwzględniać izolację wysp, a także występujący czasami brak *know-how* i wiedzy, tak by zapewnić odpowiednie finansowanie i funkcjonowanie międzynarodowych wymian i kontaktów.

3.4.4. Niepełnoprawni i ogólnie wszystkie osoby znajdujące się w niekorzystnej sytuacji dotkliwiej niż inni odczuwają skutki wyżej wspomnianych problemów. Pozytywnym przykładem jest polityka spójności, która wymaga od beneficjentów końcowych udostępniania projektów finansowanych z europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych osobom znajdującym się w niekorzystnej sytuacji; powinien to być przykład do naśladowania we wszystkich obszarach polityki UE.

3.5. **Ochrona środowiska** – Europejskie wyspy często położone są w regionach unikalnych pod względem swojej różnorodności biologicznej.

3.5.1. Wynika to m.in. z wysokiego rozdrobnienia siedlisk. Bogactwem wielu wysp jest wyjątkowa bioróżnorodność lądowa i morska. Zwykle znajduje to odbicie w fakcie, że na większości wysp znajdują się obszary chronione.

3.5.2. Europejskie wyspy mają unikalne cechy przyrodnicze, jednak ich ekosystemy są zarazem wrażliwe i bardzo mocno narażone na presję związaną z działalnością człowieka i innymi czynnikami. Wyspy może też cechować ograniczona powierzchnia gruntów rolnych, susza, podnoszący się poziom morza i erozja gleby.

3.5.3. Wszystkie wyspy w mniejszym lub większym stopniu są dotknięte problemami związanymi z zanieczyszczeniem morza, zwłaszcza zagrożeniami związanymi z zanieczyszczeniem spowodowanym przez tworzywa sztuczne, które jest powszechne w oceanach (głównie wskutek działalności prowadzonej poza wyspami), pustynnieniem i degradacją krajobrazu, niedoborem wody słodkiej, zależnością od paliw kopalnych oraz gospodarowaniem odpadami i ściekami.

4. Działania na rzecz wysp sprzyjających włączeniu społecznemu

4.1. Sposobem na przekształcenie tych wyzwań w szansę jest zharmonizowanie i poprawienie równowagi między różnymi sferami zrównoważonego rozwoju (gospodarczą, środowiskową i społeczną) poprzez zastosowanie podejścia holistycznego, które będzie miało na celu wdrożenie koncepcji „wysp o wysokiej jakości życia”, „wysp ekologicznych” i „wysp równych szans”.

Wyspy o wysokiej jakości życia – Zwiększenie konkurencyjności, zamożności i spójności na europejskich wyspach

4.2. Zdaniem EKES należy propagować zrównoważony rozwój (gospodarczy, środowiskowy i społeczny) oraz wspierać pełne zatrudnienie, innowacje, konkurencyjność i spójność na europejskich wyspach, skalając bądź dywersyfikując poszczególne dziedziny działalności gospodarczej, po to by zachęcać do wzajemnej solidarności między wyspami oraz między nimi a stałym lądem.

4.2.1. Mimo skutków niewielkiej powierzchni i wyspiarskości, produkty wytwarzane na wyspach w oparciu o miejscowe zasoby i wiedzę fachową mogą być konkurencyjne. Nowa wiedza, innowacje i wykwalifikowane zasoby ludzkie są warunkiem wstępnym powodzenia strategii nastawionej na zaspakajanie nisz rynkowych.

4.3. EKES jest przekonany, że polityka w kluczowych dziedzinach, takich jak jednolity rynek, konkurencja, transport, rozwój obszarów wiejskich i rybołówstwo, musi być realizowana z większą dozą elastyczności, jeśli chodzi o gospodarkę wysp. Nie można oczekiwać, że sama tylko polityka spójności pozwoli osiągnąć wszystkie zakładane cele.

4.3.1. Aby wspierać „wyspy o wysokiej jakości życia” z udziałem wyżej wymienionych dziedzin polityki, trzeba priorytetowo traktować takie korzystanie z otwartych i społecznych innowacji, które pozwoli tworzyć nowe miejsca pracy i przedsiębiorstwa, a tym samym doprowadzi do zwiększenia atrakcyjności tych wysp w oczach ich mieszkańców.

Wyspy ekologiczne – Zagwarantowanie zrównoważoności europejskich wysp

4.4. Kluczowe znaczenie ma to, by państwa członkowskie wykorzystywały fundusze strukturalne i inwestycyjne do większego zaangażowania na rzecz zrównoważonego gospodarowania środowiskiem i jego ochrony oraz dla podkreślenia atutów terytorialnych wysp. Nieodzowne jest też wdrożenie strategii, które mają pomóc zmniejszyć zużycie zasobów, takich woda, grunt i energia oraz zachęcić do recyklingu odpadów produkowanych zarówno przez przedsiębiorstwa, jak i miejscową ludność.

4.5. Zdaniem EKES za zagadnienie priorytetowe w przypadku europejskich wysp należy uznać gospodarkę o obiegu zamkniętym. Wypracowanie modelu gospodarki o obiegu zamkniętym z myślą o europejskich wyspach pomoże zabezpieczyć ich gospodarkę przed zagrożeniami związanymi z dostawą zasobów oraz zmiennością cen towarów.

4.6. Wyspy i regiony wyspiarskie często zapewniają wyjątkowe możliwości w zakresie rozwiązań w dziedzinie czystej energii. Komisja Europejska doceniła te możliwości i zadeklarowała, że wesprze rozwój i stosowanie najlepszych dostępnych technologii na unijnych wyspach i w regionach wyspiarskich, w tym wymianę sprawdzonych rozwiązań w zakresie finansowania oraz mechanizmów prawnych i regulacyjnych⁽¹²⁾. EKES zachęca Komisję, by podjęła takie działania wspólnie z państwami członkowskimi i władzami wysp oraz zapewnia o swoim pełnym poparciu dla wdrożenia wszechstronnych ram prawnych wspierających przechodzenie europejskich wysp na całkowicie czyste źródła energii.

Wyspy równych szans – Zagwarantowanie dostępności i łączności dla wszystkich mieszkańców

4.7. EKES wyraża poparcie dla propagowania rozwoju terytorialnego w oparciu o równy dostęp wszystkich mieszkańców wysp do usług świadczonych w interesie ogólnym, współpracy między systemem wyspiarskim a kontynentalnym, lepszej dostępności usług, mobilności zgodnej z zasadami zrównoważonego rozwoju i dla udoskonalenia rodzajów transportu i infrastruktury łączności.

4.8. Podstawowe znaczenie ma propagowanie działań w zakresie nabywania nowych kwalifikacji zawodowych i uczenia się przez całe życie, co pozwala najlepiej wykorzystywać dostępne na miejscu zasoby ludzkie, oraz zapewnienie równych warunków i szans dla osób niepełnosprawnych, a także wspieranie aktywności osób starszych postrzeganych jako strategiczny zasób lokalny. Niezbędne jest również zachęcanie młodych ludzi zamieszkujących wyspy do większego zaangażowania się w programy UE mające na celu wspieranie mobilności w dziedzinie szkoleń i kursów kwalifikacyjnych, takich jak „Erasmus +”.

4.9. Wyzwania, z którymi wyspy w UE będą musiały zmierzyć się w nadchodzących latach, będą wymagać nie tylko zdecydowanego wsparcia politycznego, ale również większego zaangażowania społeczeństwa obywatelskiego i partnerów społecznych w tworzenie „nowej strategii dla wysp”, a także wzmocnienia systemu przedsiębiorczości poprzez wspieranie konkurencyjności MŚP.

4.9.1. Dlatego publiczne i prywatne podmioty gospodarcze, partnerzy społeczni i różne podmioty zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego muszą posiadać wiedzę fachową w zakresie unijnych strategii politycznych, programów i możliwości finansowania, uzyskując ją za pośrednictwem doraźnych programów szkoleniowych, wsparcia organizacyjnego i pomocy technicznej.

4.10. EKES podkreśla, że potencjał cyfrowy ma decydujące znaczenie dla zrównoważenia trudności komunikacyjnych, z jakimi borykają się europejskie wyspy. Potrzeba więcej inwestycji w infrastrukturę informacyjno-komunikacyjną i technologie, by zapewnić wystarczającą dostępność usług publicznych zaspokajających potrzeby wszystkich mieszkańców terytoriów wyspiarskich.

5. Konkretne uwagi i propozycje

5.1. Zdaniem EKES kryteria używane przez Eurostat do zdefiniowania wysp należy ponownie ocenić pod kątem ich adekwatności.

⁽¹²⁾ Komunikat „Czysta energia dla wszystkich Europejczyków”.

5.2. EKES z zadowoleniem przyjmuje fakt, że wspólne ramy strategiczne na lata 2014–2020⁽¹³⁾ wymagają od państw członkowskich, by brały pod uwagę cechy geograficzne lub demograficzne poszczególnych regionów i podejmowały kroki w celu sprostania konkretnym wyzwaniom terytorialnym. Ma to na celu uwolnienie szczególnego potencjału rozwojowego tych regionów i efektywne wsparcie w dążeniu do inteligentnego, trwałego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu. Większe wysiłki w tej dziedzinie są niezbędne do osiągnięcia bardziej wymiernych rezultatów.

5.3. Głównym wyzwaniem, jeśli chodzi o wspieranie konkurencyjności i spójności europejskich wysp, jest podniesienie poziomu ich atrakcyjności. Zgodnie z wnioskami płynącymi z badania dotyczącego europejskich wysp (*Euroislands study*)⁽¹⁴⁾, planując działania rozwojowe z myślą o inteligentnym, trwałym wzroście gospodarczym sprzyjającym włączeniu społecznemu na europejskich wyspach, należy wziąć pod uwagę dwa główne czynniki: atrakcyjność wysp jako miejsca do życia oraz jako miejsca prowadzenia działalności gospodarczej.

5.4. Biorąc pod uwagę rezolucję Parlamentu Europejskiego w sprawie specyficznej sytuacji wysp oraz rezolucje Konferencji Peryferyjnych Regionów Nadmorskich Europy (KPRNE), EKES uważa, że atrakcyjność wysp można podnieść w następujący sposób:

- na potrzeby polityki spójności na okres po roku 2020 wszystkie regiony wyspiarskie i wyspy będące w całości wyspiarskimi państwami członkowskimi uznawać za regiony słabiej rozwinięte,
- zdefiniować nowe i bardziej adekwatne kryteria pomocy państwa,
- uruchomić w DG Regio dział ds. wysp realizujący konkretny program dotyczący wysp,
- (w stosownych przypadkach) włączać klauzule dotyczące charakteru wyspiarskiego do wszystkich najważniejszych aktów ustawodawczych UE.

5.5. EKES popiera apel KR-u o bardziej intensywne i ukierunkowane wsparcie z funduszy polityki spójności i innych polityk UE na rzecz rewitalizacji miast i obszarów portowych, w tym wysp, przy jednoczesnym wykorzystaniu możliwości, jakie stwarza agenda terytorialna UE, program UE dla miast, karta lipska i pakt amsterdamski⁽¹⁵⁾.

5.6. Większość finansowania w ramach polityki spójności skupia się na regionach słabiej rozwiniętych. Klasyfikacja regionów w ramach polityki spójności w dużej mierze opiera się na regionalnym PKB, który z wielu powodów jest wskaźnikiem co najmniej niedoskonałym.

5.6.1. Biorąc pod uwagę konkluzje EKES-u dotyczące śródkresowego przeglądu strategii „Europa 2020”, należy zbadać możliwość wprowadzenia do metodologii funduszy strukturalnych dodatkowych wskaźników uzupełniających PKB. Scenariusz taki powinien pozwolić zwiększyć finansowanie na rzecz terytoriów wyspiarskich. EKES apeluje do Komisji, by obok wskaźnika dotyczącego PKB opracowała inne wskaźniki, które uwzględnią trudną sytuację wysp pod względem gospodarczym, społecznym i środowiskowym.

5.6.2. Z punktu widzenia podejścia „wyjść poza PKB” europejskie wyspy można by uznać za „słabiej rozwinięte obszary”. W tym przypadku wszystkie europejskie wyspy mogłyby korzystać z funduszy spójności, aby tworzyć i uruchamiać strategiczną infrastrukturę; można by również zwiększyć pomoc dla podniesienia konkurencyjności przedsiębiorstw i spójności tych obszarów, a także dostosować tę pomoc do poziomu atrakcyjności tych wysp.

5.6.3. Komisja powinna zbadać wartość dodaną programu innowacyjnych działań na rzecz wysp, z myślą o określeniu i przetestowaniu innowacyjnych rozwiązań na rzecz zrównoważonego rozwoju wysp na okres po roku 2020.

5.6.4. Zważywszy na cechy geomorfologiczne i gospodarcze niektórych wysp europejskich (obszary przybrzeżne, obszar śródlądowy i obszary górskie) możliwe jest wdrożenie innowacyjnego podejścia mającego na celu wzmocnienie komplementarności między europejskimi funduszami strukturalnymi i inwestycyjnymi a synergiami występującymi między różnymi strategiami, w celu wspierania „niebieskiego” wzrostu oraz rozwoju obszarów wiejskich.

Bruksela, dnia 29 marca 2017 r.

Georges DASSIS
Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego

⁽¹³⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. (rozporządzenie w sprawie wspólnych przepisów), art. 10 i załącznik I.

⁽¹⁴⁾ *The Development of the Islands – European Islands and Cohesion Policy* (EUROISLANDS)* – program ESPON 2013 (Europejska Sieć Obserwacyjna Rozwoju Terytorialnego i Spójności Terytorialnej).

⁽¹⁵⁾ <http://cor.europa.eu/pl/activities/opinions/Pages/opinions-and-resolutions.aspx>.